

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia käsittelevä komitea

Suomen seitsemännen määräaikaisraportin jättämistä edeltävien kysymysten luettelo*

1. Sopimusvaltiota pyydetään toimittamaan kirjallisesti alla pyydetty tiedot (korkeintaan 21.200 sanaa) 2.4.2020 mennessä.

Erityisen merkitykselliset seikat

2. Komitea pyytää toimittamaan tiedot toimista, joihin on ryhdytty selkeiden yrityksiä koskevien sääntelypuitteiden luomiseksi sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty sen varmistamiseksi, että sopimusvaltion sisällä tai ulkomailla toimivat yritykset ovat riittävän huolellisia ihmisoikeuskysymyksissä ja että niiden toiminnasta taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin kohdistuvat kielteiset vaikutukset estetään. Ilmoittakaa myös, missä laajuudessa sopimusvaltion oikeuskeinoja on suomalaisten yhtiöiden ulkomailla tekemien rikkomusten uhrien käytettävissä ja antakaa tästä yksilöityjä esimerkkejä.

3. Antakaa tietoja toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön turvaamaan saamelaisen alkuperäiskansan oikeuksien riittävää suojelua, jotta he voivat omistaa ja käyttää maitaan, alueitaan ja luonnonvarojaan sekä vapaasti määrätä niistä. Antakaa lisäksi tietoja niistä olosuhteista, joissa toteutetaan saamelaisen alkuperäiskansan vapaan, ennalta saadun ja tietoon perustuvan suostumuksen saamisen nojalla käytävät kuulemisprosessit, jotka liittyvät heihin mahdollisesti vaikuttaviin päätöksentekoprosesseihin kuten kehityshankkeiden lupien myöntämiseen. Selostakaa myös, miten sosiaalisten, ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnit suoritetaan ennen näiden lupien myöntämistä. Antakaa tietoja erityistoimenpiteistä, joihin on ryhdytty saamelaisen alkuperäiskansan taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin kohdistuvien kielteisten ilmastonmuutosvaikutusten lieventämiseksi.

4. Antakaa tietoja samanpalkkaisuusohjelman 2016–2019 toimeenpanon tuloksista ja siitä, miten tämä ohjelma tai muut toimenpiteet ovat myötävaikuttaneet 'sama palkka samanarvoisesta työstä' -periaatteen tosiasialliseen noudattamiseen. Selostakaa myös, millä tavoin sopimusvaltio vastaa haasteeseen pienentää miesten ja naisten välistä epätasa-arvoa työmarkkinoilla, etenkin merkittävää ammatillista sukupuolijakoa ja sukupuolten välistä palkkaeroa sekä lisätä naisten kokopäiväiseen työhön osallistumista. Antakaa tietoja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty naisten raskauteen, synnytykseen tai äitiyslomaan perustuvan, työmarkkinoilla tapahtuvan syrjinnän ehkäisemiseksi ja ilmoittakaa niiden tapausten lukumäärä, jotka on tutkittu ja joista on annettu rangaistus.

5. Antakaa tietoja menetelmistä ja kriteereistä, joita on käytössä sen varmistamiseksi, että sosiaalietujen taso mahdollistaa niiden saajille ja heidän perheilleen riittävän elintason. Ilmoittakaa myös, miten sopimusvaltio varmistaa sen, etteivät sosiaaliturvaetuksiin tehdyt leikkaukset vaikuta epäsuhtaisella tavalla heikommassa tai väliinputoajan asemassa oleviin henkilöihin ja ryhmiin.

* Hyväksytty kokousta valmistelevalta työryhmältä 64.istunnossa (11.-15.3.2019).

6. Ilmoittakaa, missä määrin riittäviä mielenterveyspalveluja, mukaan lukien yhteisöperustaisia palveluja, on tarjolla kaikkialla sopimusvaltion alueella ja myös turvapaikan hakijoiden ja maahanmuuttajien saatavilla. Ilmoittakaa, missä määrin jo tehdyt toimenpiteet ovat auttaneet pienentämään sopimusvaltiossa tapahtuvien itsemurhien määrää. Antakaa tietoja maaliskuussa 2018 voimaan astuneesta alkoholilain kokonaisuudistuksesta ja selostakaa etenkin siihen sisältyviä alkoholin väärinkäytön ehkäisyyn tähtääviä, erityisesti nuoria koskevia erityistoimenpiteitä.

B. Tämän kansainvälisen yleissopimuksen jatkuva täytäntöönpano

7. Komitea pyytää antamaan tietoja oikeustapauksista, joissa tämän yleissopimuksen mukaiset oikeudet on otettu esiin tai niitä on sovellettu kansallisessa tuomioistuimessa. Antakaa myös tietoja, kuten tilastotietoja, oikeussuojakeinoista, joita yleissopimuksen suojaamien oikeuksien rikkomisen kohteena oleville uhreille on annettu. Antakaa tietoja siitä, miten yleissopimuksen nojalla suojeltuja oikeuksia koskevat koulutus- ja tietoisuuden lisäämiseen tähtäävät kampanjat ovat osaltaan vahvistaneet niiden oikeutusta ja lisänneet tietoisuutta valinnaisen pöytäkirjan mukaisesta yksilövalitusmenettelystä.

8. Selostakaa, missä määrin Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle osoitetut varat ja henkilöstöresurssit riittävät sen etenkin taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan tehtävän tehokkaaseen ja itsenäiseen toteuttamiseen.

9. Koskien ilmastonmuutoksen aiheuttamaa uhkaa taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien nauttimisessa maailmanlaajuisesti, antakaa tietoja saavutetusta edistyksestä päästöjen vähentämiseen tähtäävissä kansallisissa tavoitteissa, jotka sopimusvaltio on Pariisin ilmastopöytäkirjan nojalla itselleen asettanut, sekä niistä panostuksista, joita se aikoo tehdä Vihreään ilmastorahastoon.

10. Antakaa tietoja viimeisten viiden vuoden aikana tapahtuneesta kehityksestä seuraavissa asioissa sen arvioimiseksi, käyttääkö sopimusvaltio käytössään olevia voimavaroja maksimaalisesti yleissopimuksen mukaisten oikeuksien toteuttamiseen:

(a) Köyhyysrajan alapuolella elävien ihmisten osuus sekä epätasa-arvon taso, mieluiten määriteltynä väestön rikkaimman kymmenyksen kokonaisansioiden ja väestön köyhimmän 40 prosentin kokonaisansioiden välisenä suhdelukuna;

(b) Verovaroin rahoitettujen julkisten tulojen osuus sekä se, miten veropolitiikka mahdollistaa voimavarojen käyttöönoton taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseksi;

(d) Julkiset menot prosenttiosuutena bruttokansantuotteesta sekä sosiaalisiin tarkoituksiin (työllisyys, sosiaaliturva, ravinto, asuminen, vesi ja puhtaanapito, terveys, koulutus ja sivistys) osoitettujen julkisten kokonaismenojen osuus.

11. Ilmoittakaa, mihin toimenpiteisiin tavoiteaikatauluineen on ryhdytty sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka mukaan sopimusvaltion bruttokansantulosta käytettäisiin 0,7 prosenttia kehitysapuun.

12. Antakaa tietoa yhdenvertaisuuslain toimeenpanosta ja selostakaa, mikä ovat yhdenvertaisuusvaltuutetun sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan erityistehtävät ja toimivalta ja täsmentäkää, voivatko nämä elimet käsitellä mihin tahansa taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien käyttöön liittyviä syrjintätapauksia. Antakaa myös tietoa tutkittujen taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin liittyvää syrjintää koskevien hallinto- ja oikeustapausten lukumääristä, annetuista ratkaisuista ja mahdollisista korvauksista valittajille.

13. Antakaa tietoa Suomen romanipoliittisen ohjelman toimeenpanosta, tuloksista ja arvioinnista sekä muista toimenpiteistä, joihin on ryhdytty romanien ja/tai muiden etnisten, kielellisten tai uskonnollisten vähemmistöjen, kuten venäjänkielisten ja somalien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien käyttöön liittyvän syrjinnän torjumiseksi arvioiden tätä etenkin työllisyyden, koulutuksen ja terveydenhuollon näkökulmista. Selostakaa myös, mitä toimenpiteitä sopimusvaltio suunnittelee tekevänsä voittaakseen vielä olemassa olevat haasteet siinä, että kaikilla olisi syrjimätön ja täysimääräinen mahdollisuus käyttää näitä oikeuksiaan.

14. Antakaa tietoa kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja siihen liittyvän ohjelman (2016-2019) täytäntöönpanosta, tuloksista ja arvioinnista sekä siitä, miten ne ovat myötävaikuttaneet ulkomaalaisten, mukaan lukien turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja maahanmuuttajien todelliseen kotoutumiseen etenkin työnsaannin, koulutuksen, terveydenhuoltopalveluiden ja riittävän elintason takaamisen yhteyksissä.

15. Antakaa tietoa miesten ja naisten välistä tasa-arvoa koskevan lain sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2016-2019 toimeenpanon vaikutuksista sukupuoleen perustuvan syrjinnän ehkäisemisessä ja sukupuolten yhdenvertaisuuden edistämisessä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien käytössä, etenkin vähemmistöihin kuuluvien naisten, ikääntyneiden naisten ja vammaisten naisten kohdalla.

16. Antakaa tietoja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty perheeseen liittyvien vastuiden tasapuoliseksi jakamiseksi ja työn ja muun elämän tervettä tasapainoa edistävien olosuhteiden luomiseksi sekä näiden toimenpiteiden vaikutuksista.

17. Antakaa iän, sukupuolen, vammaisuuden, etnisen tai kansallisen alkuperän mukaan jaoteltua tietoa sopimusvaltion työllisyystilanteesta. Antakaa tietoa nuorisotakuuohjelman täytäntöönpanosta ja sen vaikutuksista nuorten työttömyyden torjunnassa sekä pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisemisessa saavutetusta edistyksestä ja olemassa olevista haasteista.

18. Selostakaa, missä määrin tehdyt toimenpiteet ovat edistäneet vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada tuottavaa palkkatyötä. Antakaa myös tietoa toimenpiteistä, joita on tehty kohtuullisten mukautusten tarjoamiseksi.

19. Antakaa tietoa erityistoimenpiteistä, joihin on ryhdytty siirtotyöläisten, erityisesti kausityöntekijöiden työolojen saattamiseksi yleissopimuksen 7 artiklan määräysten mukaisiksi sekä näiden toimenpiteiden vaikutuksesta. Antakaa myös tietoa syrjiviä käytäntöjä koskevien valitusten, niistä tehtyjen tutkintojen ja annettujen rangaistusten lukumääristä.

20. Selostakaa tapaturmien ja työperäisten sairauksien estämiseksi tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia ja kertokaa tavoista, joilla sopimusvaltio varmistuu siitä, että työterveydenhuoltopalvelut sekä vahingonkorvaukset ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla. Antakaa tietoja työsuojelutarkastuselimelle osoitetuista voimavaroista ja täsmentäkää, onko sillä toimivalta valvoa kaikkia oikeudenmukaisten ja suotuisten työolo-oikeuksien osa-alueita kaikkien työntekijöiden kohdalla. Antakaa tietoa toimenpiteistä, joihin on ryhdytty sen varmistamiseksi, että työsuojelutarkastuselin keskittyy työntekijöiden oikeuksien valvontaan eikä sitä käytetä muihin tarkoituksiin.

21. Antakaa tietoja saatavilla olevista lastensuojelupalveluista ja siitä, missä määrin nämä palvelut varmistavat etenkin vähemmistöihin kuuluvien, mukaan lukien maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden täysimääräisen suojelun. Antakaa tietoa sijaishuoltoa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty edistämään perhe- ja yhteisöhoitoa niiden lasten kohdalla, joilla ei ole perheympäristöä sekä selostakaa olemassa olevia mekanismeja, joilla valvotaan laitoksissa tai sijaishuollossa olevien lasten oikeuksia.

22. Antakaa tietoa toimenpiteistä, joihin on ryhdytty kohdennetun tuen takaamiseksi kaikille köyhyydessä tai köyhyysriskin alla eläville, etenkin yksinhuoltajaperheille, lapsiperheille ja nuorille.

23. Selostakaa missä määrin tehdyt toimenpiteet ovat myötävaikuttaneet asunnottomuuden vähenemiseen ja antakaa tietoa sopimusvaltiossa olevien tilapäismajoituspalvelujen, kuten hätämajoituspaikkojen, asuntoloiden ja sosiaalisten kuntoutuskeskusten kapasiteetista. Antakaa tietoa siitä, miten tehdyt toimenpiteet ovat myötävaikuttaneet siihen, että kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on huono-osaisten ja syrjäytyneiden henkilöiden ja ryhmien saatavilla.

24. Antakaa tietoa erityistoimista, joita on tehty sen varmistamiseksi, että vanhuksilla on mahdollisuus riittävään hoivaan ja hoitoon, sekä tietoa lääkäreille, terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisille suunnatuista vanhusten oikeuksia koskevista koulutusohjelmista.

25. Antakaa päivitettyä tietoa sopimusvaltion tekemästä terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden uudistuksesta ja siitä, miten uudistuksen on tarkoitus parantaa terveydenhuoltosuoritteiden ja -palveluiden saatavuutta, kohtuuhintaisuutta sekä laatua huono-osaisten ja syrjäytyneiden yksilöiden ja ryhmien, etenkin romanien ja saamelaiseen alkuperäiskansaankin kuuluvien kohdalla. Selostakaa, mitä toimenpiteitä sopimusvaltio on tekemässä sen varmistamiseksi, että turvanpaikanhakijoilla ja maahanmuuttajilla, myös paperittomilla, on mahdollisuus saada kaikki tarpeelliset terveydenhuoltopalvelut.

26. Raportoikaa toimista, joihin on ryhdytty niiden haasteiden voittamiseksi, joita huono-osaisten ja syrjäytyneiden ryhmien naisilla ja tytöillä on yhä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien laitosten ja palveluiden saavuttamisessa sekä tarvikkeiden ja tietojen saannissa. Antakaa tietoa toimista, joihin on ryhdytty vammaisten naisten ja tyttöjen tukemiseksi heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyttään koskevassa päätöksentekoprosessissa.

27. Antakaa tietoa toimista, joihin on ryhdytty sen varmistamiseksi, että huono-osaisiin, etenkin vähemmistöryhmiin kuuluvilla lapsilla sekä maahanmuuttaja-, turvapaikanhakija- ja pakolaislapsilla on asianmukainen mahdollisuus saada esiopetusta. Antakaa tietoa erityistoimista, joihin on ryhdytty koulupudokasmäärien ja oppimistulosten puutteiden vähentämiseksi; todellisuudessa ilmenevän syrjinnän ja erottelun välttämiseksi ja maahanmuuttajataustaisten ja romanilasten koulukiusaamisen torjumiseksi. Kuvailkaa toimia, joihin on ryhdytty takaamaan syrjimätön koulutus vammaisille lapsille.

28. Antakaa tietoja niiden toimien täytäntöönpanosta, joihin on ryhdytty takaamaan saamenkielinen opetus etenkin saamelaiden kotiseutualueen ulkopuolella asuville lapsille. Raportoikaa myös toimista, joita on tehty opettajien lukumäärän lisäämiseksi ja saamenkielisten opetusmateriaalien saatavuuden parantamiseksi. Raportoikaa näiden kielten elvytykseen tähtäävän ohjelman toimeenpanosta ja sille osoitetuista voimavaroista.

29. Raportoikaa toimista, joita on tehty sen varmistamiseksi, että sopimusvaltiossa asuvat etniset, kielelliset ja uskonnolliset vähemmistöt, kuten saamelainen alkuperäiskansa, voivat säilyttää, kehittää ja ilmaista identiteettiään, historiaansa, kieltään, kulttuuriaan, perinteitään ja tapojaan sekä levittää niistä tietoa. Selostakaa erityisesti sopimusvaltion harkintaa, joka koskee saamelaiden poronhoidon erityissuojelun käyttöönottoa.

30. Antakaa tietoja vuosien 2014–2017 Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen toimeenpanon tuloksista ja siitä, miten se on helpottanut tieteellisten edistysaskelten hyötyjen käyttöä ja soveltamista sopimusvaltiossa.

C. Hyvät käytänteet

31. Komitea pyytää antamaan tietoja sopimusvaltion selontekojaksolla kehittämien politiikan laadinnan ja toimeenpanon hyvistä käytänteistä, jotka ovat vaikuttavalla tavalla myötävaikuttaneet taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen etenkin syrjäytyneiden ja huono-osaisten henkilöiden ja ryhmien kohdalla. Kertokaa, kuinka komitean edelliset loppupäätelmät (E/C.12/FIN/CO/6) on otettu huomioon näiden käytänteiden kehittämisessä.